

УДК 658

А.Д. Коваленко, аспірант кафедри економіки підприємств, ДВНЗ «КНЕУ імені В.Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОБЛІКУ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

АННОТАЦИЯ. Статья посвящена исследованию эволюции развития информации как неограниченного ресурса XXI столетия. Рассмотрено учет лизинговых операций в современных условиях хозяйствования. Предложено механизм информационного обеспечения деятельности лизинговых компаний в Украине.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: информация, лизинговая деятельность, процесс, учет, информационное обеспечение, информационная революция, управленческие решения, управление компанией.

ABSTRACT. Article describes the evolution of information as an unlimited resource of the XXI century. It is considered accounting of leasing transactions in modern conditions of managing. The mechanism for activities of leasing companies in Ukraine.

KEY WORDS: information, leasing activity, process, accounting, information management, information revolution, the administrative decision, the management company.

АННОТАЦІЯ. Стаття присвячена дослідженню еволюційного розвитку інформації як необмеженого ресурсу XXI століття. Розглянуто облік лізингових операцій у сучасних умовах господарювання. Запропоновано механізм інформаційного забезпечення діяльності лізингових компаній в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інформація, лізингова діяльність, процес, облік, інформаційне забезпечення, інформаційна революція, управлінське рішення, управління компанією.

Зміну світогляду на рубежі третього тисячоріччя зумовила революція у сфері комунікації й інформації, що досягла таких масштабів, яких не могли собі уявити попередні покоління. Масова комп'ютеризація, впровадження і розвиток новітніх інформаційних технологій привели до динамічних зрушень вперед у сфері освіти, бізнесу, промислового виробництва, наукових досліджень і соціального життя.

Інформація, її створення та використання в неосяжних розмірах за допомогою програмно-технічних засобів, дозволила моделювати нові вектори людського розвитку. Поява нового ресурсу

— інформації, радикально відрізняється від інших тим, що не потрапляє під категорію індивідуальних чи обмежених. Головним критерієм ефективності даного ресурсу є його структурованість. Надлишок невпорядкованої інформації заважає її переосмисленню людиною, спричиняє конфлікт між процесами отримання інформації та перетворенням її у знання, прийняттям ефективних управлінських рішень.

Початок третього тисячоріччя налічує вже чотири інформаційні революції в житті суспільства (табл. 1).

Таблиця 1

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕВОЛЮЦІЇ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Подія	Характеристика
Перша інформаційна революція, 5—6 тисячоліття до н. е.	У Месопотамії була винайдена писемність. У Китаї це відбулося кількома тисячоліттями пізніше, і лише п'ятнадцять століть потому писемність з'явилася в Центральній Америці
Друга інформаційна революція, 1300 р. до н. е.	Винайдена книга, яка спочатку з'явилась у Китаї, через вісім століть це відбулося в Греції. Афінський тиран Пизистрат отримав поеми Гомера у вигляді книги, хоча до цього вони існували лише в усній формі
Третя інформаційна революція, 1450 рік	Йоганном Гутенбергом було винайдено ручний печатний станок.
Четверта інформаційна революція, 1950 рік	Вперше в США надійшли до продажу телевізори. Поява компаній IBM у 60-70 рр. та Microsoft на початку 80-х років XX століття.

Отже, історія людства пережила чотири інформаційні революції та стоїть на порозі п'ятої, яка ставить перед собою головну задачу — інформаційне забезпечення політичного, економічного, соціального, духовного розвитку людини та суспільства, побудову єдиного інформаційного простору.

У даній статті увага приділяється особливостям інформаційного забезпечення діяльності лізингових компаній. Оскільки, інформація, управління й організація, як могутні локомотиви прогресу, створили перехід розвинених країн до нової цивілізації.

Теоретичні та прикладні аспекти у сфері дослідження інформації наведені в працях Дж. Стигнера, К. Ерроу, Р. Коуза, Дж. Ходжсона, Д. Белла, А. Маршалла, Е. Тюффлера, В. Іноземцеві, Е. Маймінеса, К. Вальтхаута, А. Чухна, П. Друкера, М. Пор-

тера, Д. Ліндера. Процес опрацювання інформації як основного виду ресурсу в новій економіці Д. Белл вважав головним видом діяльності [16]. Структурована інформація оптимізує процес її обробки, прискорює генерацію знань та їх використання.

Особливість діяльності лізингових компаній полягає в необхідності одночасного задоволення інтересів диференційованих груп суб'єктів господарювання. Сучасні умови господарювання вимагають від лізингових компаній впровадження адекватного ринковим умовам механізму інформаційного забезпечення. Структура даного інформаційного механізму повинна включати: інформаційний ресурс, організаційну структуру, засоби інформаційної взаємодії.

Інформаційний ресурс — організована сукупність документованої інформації, яка включає бази даних і знаній, інші масиви інформації в інформаційних системах.

Організаційна структура механізму інформаційного забезпечення діяльності лізингових компаній повинна визначати чіткий розподіл інформаційних потоків щодо їх послідовності та спрямованості.

Засоби інформаційної взаємодії — це програмно-технічні засоби, які дозволяють забезпечити доступ до інформаційних ресурсів.

Дослідження показали, що механізм інформаційного забезпечення діяльності лізингової компаній повинен бути побудований за такими принципами:

- ієрархії (підпорядкованість задач і джерел інформації);
- конфіденційності (обмеження доступу до інформаційних потоків);
- адаптивності (можливість моделювання організаційної структури);
- своєчасності (швидкість отримання необхідної інформації);
- ефективності (баланс між вигодою та витратами);
- достатності та насиченості (досягнення конкурентних переваг на ринку можливе тільки на основі, по-перше, достатнього інформаційного забезпечення про стан ринку, по-друге, достатньої інформаційної насиченості своєї діяльності. Інформаційна насиченість має не тільки статистичне значення. Підприємство важливо не просто нагромадити знання та інформацію, але й використовувати їх у господарській діяльності з метою розвитку.

На рис. 1 наведено механізм інформаційного забезпечення діяльності сучасної лізингової компанії, який дозволяє вести конкурентну боротьбу в умовах жорсткої конкуренції та швидких змін зовнішнього середовища.

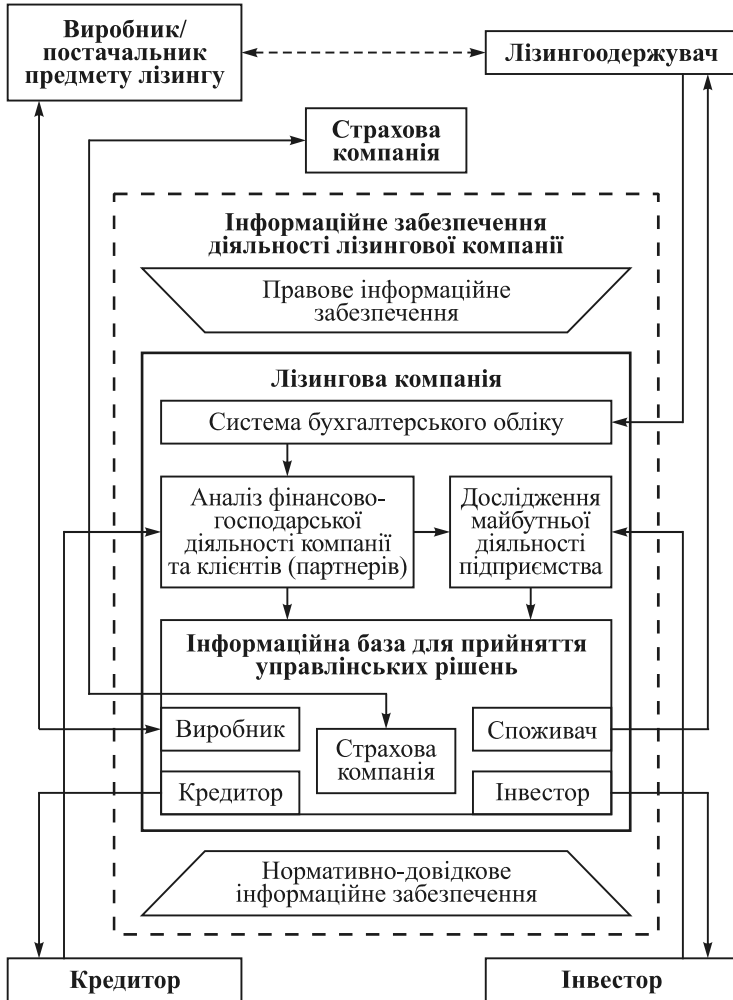

Рис. 1. Механізм інформаційного забезпечення діяльності лізингової компанії

Крім того, інформаційне забезпечення, потребує і правового регулювання, що включає: закони, постанови, укази, документи, які визначають правову основу лізингової діяльності в Україні. На перший погляд, інформаційне забезпечення цього блоку не має безпосереднього відношення до аналізу діяльності, але дозволяє відокремити джерела необхідної інформації та визначити межі інформаційного аналізу. До правових джерел інформації відносяться:

- Господарський кодекс України, що визначає сутність лізингу, види лізингу, об'єкти лізингу та особливості регулювання лізингових відносин [6, параграф 5, ст. 292];

- Цивільний кодекс України, що регулює правові основи лізингової діяльності, визначає предмет договору лізингу, його ризик та відповідальність постачальника [7, параграф 6, ст. 806—809];

- Закон України «Про банки й банківську діяльність» № 2121-14 від 24.11.2009, що визначає лізинг як послугу, яку може надавати банківська установа [1];

- Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» № 2664-14 від 10.02.2010, який визначає, що лізинг є фінансовою послугою, а його регулювання здійснює відповідний уповноважений орган із регулювання діяльності фінансових установ [2];

- Закони України «Про оподаткування прибутку підприємств» № 335/94-ВР від 06.04.1995 та «Про податок на додану вартість» № 168/97-ВР від 03.04.1997, що регулюють правила оподаткування лізингових операцій [3, 4];

- Закон України «Про фінансовий лізинг» № 723/97-ВР від 16.12.1997 (нова редакція № 1381-IV від 11.12.2003), що визначає правові й економічні засади фінансового лізингу [5].

Нормативно довідкове інформаційне забезпечення несе рекомендаційний характер. Рекомендації відображаються в нормативних документах державних органів, міжнародних організацій і різних інститутів, у тому числі фінансових, які містять вимоги та рекомендації, і кількісні нормативи до учасників у сфері фінансів. Інформаційна база цього блоку визначена, — це:

- нормативні документи Держфінпослуг;

- конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг [8].

Отже, правове та нормативно-довідкове інформаційне забезпечення створює умови існування лізингових компаній. Це дозволяє визначити юридичні межі діяльності українських лізингових компаній.

Зростаюче значення лізингових операцій привело до потреби в уніфікації бухгалтерського обліку. При цьому головним критерієм відмінності оперативного лізингу від фінансового стало визначення моменту та умов відокремлення прав і ризиків володіння майном від права власності на це майно.

Система бухгалтерського обліку, виступає первинним механізмом систематизації інформаційного ресурсу, який бере безпосередню участь у початковому аналізі діяльності лізингової компанії. Відокремлені дані системи бухгалтерського обліку дозволять створити первинні інформаційні потоки. Регулювання інформаційними потоками базується:

- положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 14 «Оренда» [9];
- міжнародні стандарти фінансової звітності (International Accounting Standards — IAS) № 17 «Leasing».

Відповідно до п. 4 П(С)БО №14 «Оренда» фінансова оренда — оренда, що передбачає передачу орендарю всіх ризиків і вигод, пов'язаних із правом користування та володіння активом. Оренда вважається фінансовою за наявності хоча б однієї з наведених нижче ознак:

1. Орендар набуває права власності на орендований актив після закінчення строку оренди.
2. Орендар має можливість та намір придбати об'єкт оренди за ціною, нижчою за його справедливую вартість на дату придбання.
3. Строк оренди становить більшу частину строку корисного використання (експлуатації) об'єкта оренди.
4. Теперішня вартість мінімальних орендних платежів з початку строку оренди дорівнює або перевищує справедливую вартість об'єкта оренди.
5. Орендований актив має особливий характер, що дає змогу лише орендареві використовувати його без витрат на його модернізацію, модифікацію, дообладнання.
6. Орендар може продовжити оренду активу за плату, значно нижчу за ринкову орендну плату.
7. Оренда може бути припинена орендарем, який відшкодовує орендодавцю його втрати від припинення оренди.
8. Доходи або втрати від змін справедливої вартості об'єкта оренди на кінець терміну оренди належать орендарю.

Дані положення дозволяють розподілити первинну інформацію за двома напрямками: фінансовий та операційний лізинг. Не-

обхідність розподілу пояснюється специфікацією бухгалтерського обліку щодо виду лізингу. Дані бухгалтерського обліку створюють основний інформаційний потік, який дозволяє провести аналіз фінансово-господарської діяльності лізингової компанії.

Результати аналізу фінансово-господарської діяльності лізингової компанії виступають основним базисом для прийняття оперативних, фінансових та інвестиційних рішень у короткостроковому періоді. Даний блок створює три інформаційні потоки:

1. Загальноекономічна й фінансова статистика, яка дозволяє відслідковувати динаміку розвитку лізингового ринку в Україні, що характеризується рядом показників:

- сукупна вартість активів, що були надані в лізинг упродовж визначеного періоду;
- загальна вартість лізингових угод, укладених упродовж визначеного періоду;
- обсяг портфелю лізингових угод станом на певну дату;
- загальна кількість лізингових компаній;
- кількість укладених лізингових угод за проміжок часу.

2. Внутрішня статистика діяльності компанії, яка відображає динаміку ефективності діяльності лізингової компанії, та визначається такими показниками:

- рентабельність діяльності;
- ділової активності;
- фінансової стійкості та платоспроможності;
- ліквідності.

3. Аналіз вартості лізингової компанії. Зміна пріоритетів, поява нових потреб суспільства вимагають від суб'єктів господарювання створення нового інформаційного потоку як вартість бізнесу. Аналіз вартості лізингових компаній є новітнім джерелом інформації. Розвиток сучасних методів управління діяльністю суб'єктів господарювання вимагає застосування інформації щодо їх вартості та факторів впливу. На перший погляд, задача визначення факторів впливу на вартість компаній є нескладною, вони певним чином вже визначені в теоретичній та практичній літературі. Однак, проблема постає в знаходженні саме ключових факторів, які мають найбільший вплив на збільшення вартості компанії.

Побудована система показників фінансово-господарської діяльності лізингової компанії не повинна бути обмежена лише власним аналізом. Оскільки, великий ризик у діяльності лізингової компанії пов'язаний саме з фінансовою платоспроможністю лізин-

гоодержувача та його здатністю сплачувати лізингові платежі, тому потребує дослідження особливостей системи показників.

Три інформаційні потоки даного блоку дозволяють провести дослідження майбутньої діяльності лізингової компанії та визначити:

- темпи зростання обсягів продажу лізингових послуг;
- джерела фінансування діяльності лізингової компанії;
- цінність лізингової послуги.

Поєднання основних інформаційних потоків дозволяє створити інформаційну базу для прийняття управлінських рішень у діяльності лізингових компаній. Оскільки діяльність лізингових компаній тісно пов'язана з різними групами суб'єктів господарювання, тому управлінські рішення повинні враховувати не тільки власні інтереси. Процес прийняття управлінського рішення вимагає максимального консолідованого задоволення всіх груп. Наприклад, банківські установи цікавлять платоспроможність і ліквідність лізингової компанії, лізингова компанія у свою чергу зацікавлена в мінімізації вартості кредиту. Лізингоодержувач при виборі лізингової компанії звертає увагу на вартість лізингу, його якість. Лізингова компанія в цей же час повинна бути впевнена в платоспроможності лізингоодержувача. Постачальник лізингового активу повинен мати гарантії в обговорених умовах оплати за предмет лізингу, а лізингова компанія прагне від постачальника лізингового активу певних матеріальних винагород за співпрацю. Лізингова компанія хоче залучити інвесторів для розширення своєї діяльності та лідирування на ринку лізингу, хоча інвестори в цей же час вимагають гарантії на вкладення своїх ресурсів. Взаємозв'язок різних інтересів — це сукупність договорів укладених між зацікавленими суб'єктами господарювання (рис. 2).

Сучасний період розвитку орієнтований на нове співвідношення двох сторін інформаційного суспільства — інформаційних ресурсів й інформаційних потреб. Побудований механізм інформаційного забезпечення діяльності лізингових компаній орієнтований саме на це співвідношення. Задовольнити інформаційні потреби диференційованих груп лізингового бізнесу за рахунок направленості структурованих інформаційних потоків. Варто відмітити, що впровадження запропонованого механізму інформаційного забезпечення лізинговою компанією, дозволяє:

- консолідувати організаційну структуру з процесом управління діяльністю лізингової компанії;

- створити єдиний інформаційний простір для прийняття управлінських рішень;
- вийти на вищий рівень розвитку в системі менеджменту.

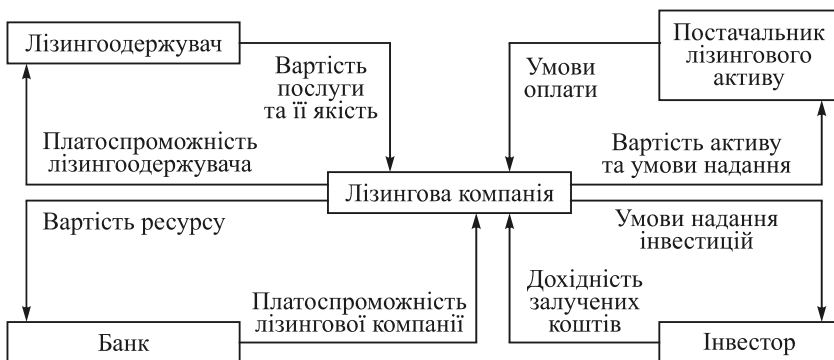

Рис. 2. Зацікавленість диференційованих груп у лізинговому бізнесі

Література

1. Закон України «Про банки й банківську діяльність» № 2121-14 від 24.11.2009.
2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» № 2664-14 від 10.02.2010.
3. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» № 335/94-ВР від 06.04.1995.
4. Закон України «Про податок на додану вартість» № 168/97-ВР від 03.04.1997.
5. Закон України «Про фінансовий лізинг» № 1381-IV від 11.12.2003.
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.
8. Конвенція УНІДРУА про міжнародний фінансовий лізинг від 28.05.1988.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 14 «Оренда» № 181 від 28.07.2000.
10. *Гринберг А.С., Король И.А.* Информационный менеджмент: Учеб. пособие для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 415 с.
11. *Друкер П.* Задачи менеджмента в XXI веке. — М.: Вильямс, 2000. — 272 с.
12. *Иноземцев В.* За пределами экономического общества. — М.: Academia, Наука, 1998. — 640 с.

13. *Маршалл А.* Принципы политической экономии: В 3-х т. — Т. 2. — М., 1984. — 310 с.
14. *Портер М.* Конкуренция. — М.: Вильямс, 2001. — 495 с.
15. *Чухно А.А.* Постіндустріальна економіка: теорія, практика та її значення для України. — К.: ЛОГОС, 2003. — 632 с.
16. *Bell D.* The coming of a Post — Industrial Society. — New York, 1973. — 368 p.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2011 р.

УДК:657.6:004.9

Б.В. Кудрицький, канд. екон. наук,
доцент кафедри аудиту,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

АННОТАЦІЯ. В статтє сдєлєна пòпыткє проєнєлїзїрòвєть сєгòдєнєшнєє сòстòєнїє євòмєтїзєцїє євòдїтòрськòє дєєтєлєнòстї в Укрєєнїє, вьєєвїть їмєєщєєсьє прòблємє и обòзнєчїть путьї їх рєшєнїє.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: євòмєтїзєцїє, євòдїт, кòмпьютєр, прòблємє, рєзвїтїє, сòстòєнїє, їнфòрмєцїòннєє тєхнòлòгїє.

ABSTRACT. This article attempts to analyze the current state of automation of audit activity in Ukraine, identify problems and their solutions.

KEY WORDS: automation, auditing, computer problems, development, status, information technology.

АННОТАЦІЯ. В статті здійснено спробу проаналізувати сучасний стан автоматизації аудиторської діяльності в Україні та виявити існуючі проблеми та шляхи їх вирішення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: автоматизація, аудит, комп'ютер, проблеми, розвиток, стан, інформаційні технології.

В умовах глобалізації ринку аудиторських послуг, відкритості українського ринку для великих транснаціональних компаній нагальною проблемою для вітчизняних компаній та фактично питанням їх виживання в недалекому майбутньому стане вирішення питання підвищення ефективності діяльності, як найважливішого чинника конкуренції. І незамінним помічником у цьому вже сьо-